

(ਪੂਰਾ ਬੈਚ)

ਜੇ. ਐਸ. ਸੇਖੋਂ, ਏ. ਪੀ. ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਐਚ. ਐਸ. ਬਰਾੜ, ਜੇ. ਜੇ.,

ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1991 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 15625।

11 ਮਾਰਚ, 1993

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 (1974 ਦਾ II)- ਐੱਸ. 95 ਅਤੇ 96—ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950— ਕਲਾਵਾਂ। 14, 19 ਅਤੇ 21— ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਖ਼ਬਰਾਂ— ਸੈਸਰਸ਼ਿਪ— S. 95 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ— ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ -ਪ੍ਰੀ- ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ। ਅਜਿਹੇ ਥੋਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ - ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ - ਐੱਸ. 95 ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਟਿਊਸ਼ਨ-ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਕਸੰਗਤਤਾ-ਇਸਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸ. 95 ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਡੀਸ਼ਨ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਪਨਦਾਤਾ ਆਇਆ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ. a ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ- ਜਿਸ ਵੱਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਐਸ. 95 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਐਸ. 95 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਟ ਸੇਫਗਾਰਡਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਾ ਆਧਾਰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ S. 96 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ S. 95 ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਉਸ ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ S. 95 - ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 21 ਅਤੇ 22)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਜੋ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਲਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰਾ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ। ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਜਬ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 17 ਅਤੇ 19)

95 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19, 14 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਲ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਤੇ ਆੜ ਹੇਠ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਾਗੂ ਕਰਨ; ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਜੀਤ ਨੂੰ ਫੋਟੋ-ਮੋਟੋ ਬਹਾਨੇ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਲਿਖਤ ਨੀਤੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅੱਗੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 95 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜੀਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਏ.ਐੱਲ. ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਵੀ.ਕੇ. ਬਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 14 ਜਨਵਰੀ, 1992 ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਏ. ਪੀ. ਚੌਧਰੀ, ਜੇ.)

ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਾਮਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਆਮ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਜੇ. ਐਸ. ਸੇਖੋਂ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਏ. ਪੀ. ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਚ. ਐਸ. ਬਰਾੜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 11 ਮਾਰਚ, 1993 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਜੀ. ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਸ/ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ. ਐਸ. ਨਾਗਰਾ ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਬਾਜਵਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਮਿਸ ਜਰਨੈਲ ਕੌਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ), ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਜੀ ਕੇ ਚਬਰਥ ਏਜੀ (ਪੀ. ਬੀ.) ਐਸ. ਐਸ. ਸਾਰੋਂ ਨਾਲ। ਡੀਏਜੀ ਪੀ. ਬੀ. ਐੱਸ/ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਮੈਣੀ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ. ਜੀ. ਮਸੀਹ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟਸ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਯੂਓਆਈ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਵਕੀਲ।

ਨਿਰਣਾ

ਏ. ਪੀ. ਚੌਧਰੀ, ਜੇ.

ਇਹ, ਫੈਸਲਾ 1991 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 15625 ਅਤੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਅਧੀਨ ਛੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਕੋਡ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਫੁਟਕਲ। 1985 ਦੇ 3250-M, 1987 ਦੇ 6401-M ਅਤੇ 8116-M, 1988 ਦੇ 1886-M ਅਤੇ 1991 ਦੇ 10674-M ਅਤੇ 11413-M ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥਕ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) The writ petition came up for hearing before ALR Bahri VK ਬਾਲੀ, ਜੇ. ਜੇ. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਾਮਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਆਮ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

(3) ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਈ. ਸੀ. ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਜੀ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

(1) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਨੂੰ ਅਲਟਰਾ ਵਾਈਰਸ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(2) 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਣਲਿਖਤ ਨੀਤੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(3) ਅਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ।

(4) ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਪਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।

(5) ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਵਧਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿੱਟ ਸੀ ਜੋ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਲਈ ਬਦਤਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅੱਖੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਅਜੀਤ' ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪਰੈਲ, 1990 ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਉੱਤੇ ਅਣਐਲਾਨੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੁਬਾਨੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੁਝ ਖਬਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜਿੱਥੇ ਸਬੰਧਤ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਖਬਰ-ਆਈਟਮ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਬਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਵਿਧਾਨਕ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਖਬਰ-ਆਈਟਮ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸੇ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਖਬਰ-ਆਈਟਮ ਨੂੰ

ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅਣਉੱਚਿਤ ਇਲਾਜ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(6) ਇਹ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(7) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉਪ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4829 ਆਫ 1991 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 30, 1991. ਪਿਛਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੌਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸਵੈ-ਲਾਗੂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 26 ਜੂਨ, 1990 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਉਪਰੋਕਤ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, 1978 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਜੀ ਵਰਗੀਸ, ਸ਼੍ਰੀ ਜਮਨਾ ਦਾਸ ਅਖਤਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਵਿਕਰਮ ਰਾਓ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਬ-ਕੌਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਦਰਭ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪਰੈਲ, 1990 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਸ ਉੱਤੇ ਅਣ-ਐਲਾਨੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਥੋਪਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਝ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੁਬਾਨੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੈਨਿਕ ਅਜੀਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲੀਲ ਇਲਾਜ ਲਈ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। 25 ਜੁਲਾਈ, 1991 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਅਖਬਾਰ 'ਅੱਜ-ਦੀ-ਆਵਾਜ਼' ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਨੇ '48 ਘੰਟੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ' ਵਾਲੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 26 ਜੂਨ, 1990 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਿੰਟ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਆਰ.ਐਲ., ਅਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਆਰ-2, ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਸੀ। ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

(8) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਡੈਸਕ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਸੰਘ /ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਸੀਵਿਯਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬੰਬਈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਉਪਾਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(9) ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀਕੇ ਚਤਰਥ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਕੇ. ਪਿਪਟ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਾਉਂਸਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

(10) ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

(1) ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ 'ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ 19 (ਏਆਈਆਰ 1978 ਐਸਸੀ 597) ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(2) ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮਨਮਾਨੇਪਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ, ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (*ਈਪੀ ਰੋਯੱਪਾ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾਡੂ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1974 SC 555*)।

(3) ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ।

- (4) ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ'। ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(5) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡ ਦੀ ਰੇਖਾ ਕਾਫ਼ੀ ਪਤਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸੀਮਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਏ.ਕੇ. ਕਰੈਪਾਕ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 150)। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਡੀਐਫਓ ਦੱਖਣੀ ਖੇਤੀ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਨੋਹੀ ਸਿੰਘ, ਏਆਈਆਰ 1973 ਐਸਸੀ 205) .

- (6) ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ 'ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਧਾਰਾ ਜਾਂ VIII ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਆਰਸੀ ਕੁਪਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 564 ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ, ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, ਏਆਈਆਰ 1978 ਐਸਸੀ 597 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਚਿਤ ਹੈ, ਉਹੀ ਧਾਰਾ 21 (ਸੁਨੀਲ ਬੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ AIR 1978 SC 1675 ਦੁਆਰਾ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- (7) ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਤੋਂ (6) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? , ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ (ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1983 ਐਸ.ਸੀ. 473)।

- (8) ਨਾ ਤਾਂ ਆਰਡਰ ਦਾ ਰੂਪ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ

ਸੱਜੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ। (ਬੈਂਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ AIR 1979 SC 564 ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, AIR 1986 SC 782 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)। ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

(9) ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇੱਕ ਫਾਲਤੂ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਉਪਾਅ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ, ਵਿੰਡੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ। ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਾਅ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਵਾਲਾ, ਮਹਿੰਗਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੀ।

(10) ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਇਸ ਲਈ, ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਾਜ਼ਬ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਓਲਗਾ ਟੇਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਬੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਏਆਈਆਰ 1986 ਐਸਸੀ 180)।

(11) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 95 ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ, ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਉਪਾਅ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(11) ਸ੍ਰੀ ਚਤਰਥ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਇਹ ਹਨ:-

(1) ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਜ਼ਬ

ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ।

- (2) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਾ ਆਧਾਰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਹੋਣੀ ਸੀ।
- (3) ਸੱਤਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (4) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਵਰਿੰਦਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1957 ਐਸਸੀ 896 ਅਤੇ ਸਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਏਆਈਆਰ 1973 ਐਸਸੀ 1091.

(5) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 99-ਏ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 95 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਚਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਵੀ. ਵੀਰਬ੍ਰਹਮਮ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਆਈਆਰ 1959 ਏਪੀ 572 ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਡਸੇ ਬਨਾਮ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਏਆਈਆਰ 1971 ਬੰਬਈ 56।

(12) ਮਿਸਟਰ ਐਸਐਕਸ ਪਿਪਟ ਨੇ 46 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਨੁਛੇਦ 51-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (c) ਅਤੇ (e) ਵਿੱਚ ਹੋਣ। ਉਸਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 99-ਏ, ਧਾਰਾ 95 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਰਨਰ, ਪ੍ਰੈੱਸ ਲਾਅ ਰੀਪੀਲ ਐਂਡ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ (1922 ਦਾ ਨੰਬਰ XIV) ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1898 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਪਿਪਟ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ। ਇਸ ਪੱਖੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਪਿਪਟ ਨੇ ਸੋਦਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (1) ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਵਿਚਲੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਪਿਪਟ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ, ਇਹ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ। ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 96 ਨੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ' ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ੍ਰੀ ਪਿਪਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਾਏ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ।

(13) ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(1) ਏਆਈਆਰ 1989 ਐਸਸੀ 1988।

(14) ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4829 ਆਫ 1991, ਜੋ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਟਰੱਸਟ, ਜਲੰਧਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ 20 ਫਰਵਰੀ, 1991 ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੇਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਦਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(15) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95, ਜੋ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"95. ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਈ ਖੋਜ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਉਹੀ:- (1) ਕਿੱਥੇ

- (a) ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ, ਜਾਂ ਕਿਤਾਬ, ਜਾਂ
- (b) ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 153-4 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 153-ਬੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 292 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 293 ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 295-ਏ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। 45 ਆਫ 1860), ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਲੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਅੰਕ ਦੀ ਹਰੇਕ ਕਾਪੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਹਰ ਕਾਪੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵਾਰੰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਪੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਵਾਜ਼ਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 96 ਵਿੱਚ, -

(a) "ਅਖਬਾਰ" ਅਤੇ "ਕਿਤਾਬ" ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੈੱਸ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਬੁੱਕਸ ਐਕਟ, 1867 (1867 ਦਾ 25);
(2) 1991 (2) PLR. 522'

(b) 'ਦਸਤਾਵੇਜ਼' ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਂਟਿੰਗ, ਡਰਾਇੰਗ ਜਾਂ ਫੋਟੋ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(3) ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। (ਜ਼ੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)

(16) ਸਮਾਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ, ਅਰਥਾਤ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1898 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 99-ਏ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਈ ਸੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਨ. ਵੀਰਬ੍ਰਹਮਮ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (3), ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਡਸੇ ਬਨਾਮ ਦ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (4) ਵਿੱਚ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ (5) ਵਿੱਚ ਐਨ. ਵੀਰਬ੍ਰਹਮਮ ਦੀ ਸੌਖ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਧਾਰਾ 95 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜ਼ਬਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। . ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

"...ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 99-ਡੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 124-ਏ, 153-ਏ ਜਾਂ 295-ਏ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 99-ਏ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

- (3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਏਪੀ 572
(4) ਏਆਈਆਰ 1971 ਬੰਬਈ 56. (5) 'ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 1662.

(17) *ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਜੀ. ਰੋਅ (6)* ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬਤਾ ਲਈ ਟੈਸਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ:

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਮੂਰਤ ਮਿਆਰ ਜਾਂ ਆਮ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ, ਥੋਪਣ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਥਿਤੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "

ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਪ੍ਰੈੱਸ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਜੋ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਲਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰਾ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈੱਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ।

(18) *ਵਰਿੰਦਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (7)* ਵਿਚ ਕੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਿਰਫ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰੈੱਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 95

(19) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁੱਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

(6) ਏਆਈਆਰ 1952 ਐਸਸੀ 196 (200)।

(7) ਏਆਈਆਰ 1957 ਐਸਸੀ 896.

ਮਨਾਹੀ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਜ਼ਬ ਹਨ।

(20) ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 19 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ।

(21) ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਾਖਾ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਬੱਤਰਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਅਤੇ *x ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਨਿਊਜ਼ ਪੇਪਰਜ਼ ਕੇਸਾਂ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਣ ਲਈ ਵਾਜ਼ਬਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ " ਸਹੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ" ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ, ਮਨਘੜਤ ਜਾਂ ਦਮਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 95 ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਡੀਸ਼ਨ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਪਨਦਾਤਾ ਆਇ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿੱਚ *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ,

ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਉਪਚਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 629 'ਤੇ ਪੈਰਾ 63 ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

" ਅੱਡੀ ਅਲਟਰਾਮ ਪਾਰਟਮ ਨਿਯਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ 'ਬੇਜਾਨ', ਬੇਤੁਕਾ, ਅਝਿੱਕਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਆਮ ਸਮਝ ਦੇ ਉਲਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ' ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ, ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਹਾਰਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੇ ਟਚਸਟੋਨ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਡੀ ਅਲਟਰਾਮ ਪਾਰਟਮ ਨਿਯਮ, ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ, ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਆਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਸਤੈਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਤਤਕਾਲਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਉਸੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ './ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

" ਕਿਹੜੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖਿਪ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ: ਇਹ ਮਜ਼ਾਕ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਣਾਇਕ ਉਪਚਾਰਕ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅੱਡੀ ਅਲਟਰਾਮ ਪਾਰਟਮ ਨਿਯਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਚਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੇਧਾਂ ਅਤੇ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

(22) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਨਬਿਲਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਾ ਆਧਾਰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 96 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 95 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਉਸ ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 95 ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਵਿਯਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(23) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ

Barjinder Singh v. State of Punjab and others
(A. P. Chowdhri, J.)

17

ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸੰਖਿਆ (2) ਅਤੇ (3) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਡੀ-ਫੈਕਟੋ ਪ੍ਰੀ ਸੈਸਰਸ਼ਿਪ ਲਗਾਈ ਹੈ।

(24) ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਛੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਲਤ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ।

(25) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 95 ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵੈਧ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਛੋਟੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ, ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਾਲੀ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ (8) ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ, ਕਾਫ਼ੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਾਰਜਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਲਾਈ, ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੀਡਿੰਗ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥ ਦੇ ਕੇ, ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ:-

"71. ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ:

“ਸਾਡਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਢਲੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖੀ ਲੰਬਾਈ 'ਤੇ ਦੱਸੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਕਥਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੰਬਾ ਅਨੁਪਾਤ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਦੇ

ਵੀ ਸ਼ਾਂਤਤਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਆਰਡਰ ਸੰਖੇਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ।

(8) ਏਆਈਆਰ 1977 ਐਸਸੀ 202 (ਪੰਨਾ 207 'ਤੇ ਪੈਰਾ 18)।

ਇਹ ਵੀ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਭਾਗ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਹੀ ਉਕਤ ਮੰਡਾ ਤਰੀਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ) (9)।

(26) CrI ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮਿਸ. 1985 ਦਾ ਨੰਬਰ 3250-M, 1987 ਦਾ 6401-M, 1987 ਦਾ 8116-M ਅਤੇ 1988 ਦਾ 1886-M। ਇਹ CrI ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ P-2 ਦੇ ਪਦਾਰਥਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਸ. 1985 ਦਾ ਨੰਬਰ 3250-M। ਇਹ ਦੂਜੇ CrI ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੈ। ਗਲਤੀ, ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਮੈਗਜ਼ੀਨ "ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ" ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ "ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ" ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 27, 28 ਅਤੇ 52 'ਤੇ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਾ ਆਧਾਰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(27) CrI ਵਿੱਚ. ਮਿਸ. ਨੰਬਰ 10674-ਐਮ ਆਫ 1991 ਇੱਕ ਖਬਰ-ਆਈਟਮ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਨ ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-2 ਹੈ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਮਿਤੀ 25 ਜੂਨ, 1991 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਬਰ-ਆਈਟਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾੜਕੂ ਸਮੂਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਕੁਝ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਮਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ: ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਥਕ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਦੂਜਰਾ ਮਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਲੈਣ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੀਜੇ ਮਤੇ ਵਿੱਚ - ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ। ਚੌਥੇ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ

(9) ਏਆਈਆਰ 1972 ਐਸਸੀ 2086।

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿੱਤ ਦੱਸਿਆ। ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਣਪਛਾਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸੂਚੀ P-1 ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਚਾਰ-ਆਈਟਮ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ 25 ਜੂਨ, 1991 ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਅੰਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 6 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ (ਦ. ਰਾਜ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਸੀ) ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਬੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਲੱਗ P-1 (ਜੋ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਅਨੁਲੱਗ R1 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਨੇ ਰਾਏ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੱਸਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਣੀ ਖਬਰ-ਆਈਟਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ - ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 95 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਆਧਾਰ ਸੰਖੇਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(28) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਖਬਾਰ, ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ "ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 95. ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 95 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-fe ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਾ 153-ਬੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“153-ਬੀ. ਇਮਪਿਊਟੇਸ਼ਨਜ਼, ਅਸੈਸਰਸ਼ਨਜ਼ ਪੂਰਵ-ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਲਈ।

—(1) ਜੋ ਵੀ, ਬੋਲੇ ਜਾਂ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸਕਿੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ,—

(a) ਕੋਈ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ

(b) ਦਾਅਵਾ, ਸਹਿਮਤੀ, ਸਲਾਹ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ, ਸਲਾਹ, ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਅਪੀਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ, ਸਲਾਹ, ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰਾਈ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਹਨ,

ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਜੋ ਕੋਈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1), ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਕਿਸੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(29) ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ-ਸਬ-ਸੈਕਸ਼ਨ o(3)seof1 sectionUI96 ਸ਼ਬਦ

"ਰੁਝਾਨ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 153-B ਦੀ ਧਾਰਾ (c) "ਕਾਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 95(1) ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਪਦੀ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸਦਾ ਜਨਤਕ ਬਿਆਨ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 95(1) ਅਤੇ 96(4) ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਖਬਰ ਆਈਟਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘਾਤਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 153 (ਬੀ) (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਬਣਦੀ ਹੈ। CrI ਵਿੱਚ. ਮਿਸ. 1991 ਦਾ ਨੰਬਰ 11413-M, ਇੱਕ ਖਬਰ-ਆਈਟਮ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਨ ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਲੱਗ P-2 (ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਅਨੁਲੱਗ R-3/T ਵੀ ਹੈ) 25 ਜੁਲਾਈ, 1991 ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ। -ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ (ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. . ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਦਿਨ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ (ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੀ. 1 (ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਨੈਕਸਰ ਆਰਐਲ ਵੀ) ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 25 ਅਤੇ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬੰਦ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਉਕਤ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅਤੇ 153-ਬੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੀਨਲ ਕੋਡ।”

(30) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਸਪੈਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਦ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 124-ਏ ਅਤੇ 153-ਬੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਸਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(31) ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਆਰਡਰ

ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਅਸੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਛੱਡਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਾਜਬ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੋਡ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ- ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਲਾਲੀ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ (10) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(32) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟਾਲਣਯੋਗ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(33) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, 1991 ਦੇ CWP ਨੰ. 15625 ਅਤੇ CrI. ਫੁਟਕਲ। 1991 ਦੇ ਨੰਬਰ 10674-ਐਮ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। CrI. ਫੁਟਕਲ। 1985 ਦੇ ਨੰਬਰ 3250-M, 1987 ਦੇ 6401-M ਅਤੇ 8116-M, 1988 ਦੇ 1886-M ਅਤੇ 1991 ਦੇ 11413-M ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ। 1,500 ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜ਼ਬਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜੇ.ਐੱਸ.ਟੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ

ਐਸਡੀ ਅਗਨੋਆਲਾ, ਸੀਜੇ ਅਤੇ ਐਚਐਸ ਬੇਦੀ, ਜੇ.

ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ,

- ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2941 .

6 ਮਈ, 1993

ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1952 — ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950— ਕਲਾ. 15(3) ਅਤੇ (4) — ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਚੋਣ — ਸ. 6 (4) ਦੇ ਮਹਿਲਾ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ — ਸਹਿ-ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਢੰਗ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਸਮਝੀ ਗਈ ਚੋਣ — ਐੱਸ. 6 (4) — ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।

ਨੇ ਮੰਨਿਆ, ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਨੂੰ ਐਸ. 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4-ਬੀ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਰਾਦੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4-ਬੀ) ਸਮਾਨ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ 'ਅਤੇ ਅਸਫਲ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਦੇ ਜਾਂ ਦੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਫਲ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਜ਼ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਮਝੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4-ਬੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸੀ।

(10) ਏਆਈਆਰ 1977 ਐਸਸੀ 202 (ਪੈਰਾ 17)।